

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. liepos 7 d.*

„Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose — Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 — 34 straipsnio 2 punktas — Atsakovo neatvykimas į teismą — Sprendimų pripažinimas ir vykdymas — Atsisakymo pagrindai — Bylos iškėlimo dokumento neįteikimas tinkamu laiku teismo procese nedalyvavusiam atsakovui — Sąvoka „skundas“ — Prašymas atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių — Reglamentas (EB) Nr. 1393/2007 — 19 straipsnio 4 dalis — Teisminių ir neteisminių dokumentų įteikimas — Terminas, per kurį prašymas atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių yra priimtinas“

Byloje C-70/15

dėl *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija) 2014 m. lapkričio 27 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. vasario 17 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Emmanuel Lebek

prieš

Janusz Domino

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai C. Toader (pranešėjas), A. Rosas, A. Prechal ir E. Jarašiūnas,

generalinė advokatė J. Kokott,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Kemper,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. García-Valdecasas Dorrego,
- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes ir R. Chambel Margarido,

* Proceso kalba: lenkų.

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Owsiany-Hornung ir M. Wilderspin,
susipažinęs su 2016 m. balandžio 7 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas, pirma, dėl 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42, toliau – Reglamentas „Briuselis I“) 34 straipsnio 2 punkto ir, antra, dėl 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse („dokumentų įteikimas“) ir panaikinančio Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1348/2000 (OL L 324, 2007, p. 79) 19 straipsnio 4 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant Emmanuel Lebek ir Janusz Domino ginčą dėl Prancūzijos teismo sprendimo pripažinimo vykdytinu Lenkijoje.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas „Briuselis I“

- 3 Reglamento „Briuselis I“ 2, 6 ir 16–18 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(2) Tam tikri skirtumai tarp jurisdikciją ir teismo sprendimų pripažinimą reglamentuojančių nacionalinių taisyklių trukdo patikimai veikti vidaus rinkai. Nuostatos dėl jurisdikcijos kolizinių normų civilinėse ir komercinėse bylose suvienodinimo ir formalumų supaprastinimo, siekiant užtikrinti greitą ir paprastą teismo priimtų sprendimų valstybėse narėse, kurios privalo laikytis šio reglamento, pripažinimą ir vykdymą, yra labai svarbios.

<...>

(6) Siekiant įgyvendinti laisvą civilinėse ir komercinėse bylose priimtų sprendimų judėjimą, reikia numatyti, kad jurisdikciją ir teismo sprendimų pripažinimą bei vykdymą reguliuojančias taisykles reglamentuotų privalomas ir tiesiogiai taikomas Bendrijos teisinis dokumentas.

<...>

(16) Tarpusavio pasitikėjimas, vykdamas teisingumą Bendrijoje, pateisina valstybėje narėje priimtų teismo sprendimų automatišką [*ipso jure*] pripažinimą, nepradedant jokio proceso, išskyrus tuos atvejus, kai kyla ginčas.

(17) Vadovaujantis tuo pačiu tarpusavio pasitikėjimo principu, vienoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo vykdymo [pripažinimo vykdytinu] kitoje valstybėje narėje procesas turi būti veiksmingas ir greitas. Tuo tikslu teismo sprendimas turėtų būti paskelbtas vykdytinu [beveik] automatiškai, formaliai patikrinus pateiktus dokumentus, nepaliekant teismui jokios galimybės savo iniciatyva nurodyti bet kokią sprendimo nevykdymo pagrindą pagal šį reglamentą.

- (18) Tačiau gerbti gynybos teises reiškia, kad gynėjas gali rungtyniškame procese apskusti teismo sprendimo paskelbimą vykdytinu, jeigu jis mano, kad yra bent vienas sprendimo nevykdymo pagrindas. Ieškovui taip pat reikėtų sudaryti galimybę pasinaudoti žalos atlyginimo procesu, jeigu jo prašymas paskelbti teismo sprendimą vykdytinu atmetamas.“
- 4 Reglamento „Briuselis I“ 26 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:
- „1. Jeigu atsakovui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra vienoje valstybėje narėje, byla iškeliamą kitos valstybės narės teisme ir jis neatvyksta į teismą, teismas savo iniciatyva viešai paskelbia, kad neturi jurisdikcijos, nebent jo jurisdikcija numatyta šio reglamento nuostatose.
2. Teismas sustabdo bylos procesą, kol įrodoma, kad atsakovas turėjo galimybę [tinkamu] laiku gauti bylos iškėlimo arba lygiavertį dokumentą, kad galėtų gintis, arba kad buvo imtasi visų šiam tikslui būtinų priemonių.“
- 5 Pagal Reglamento „Briuselis I“ 26 straipsnio 3 dalį vietoj šio reglamento 26 straipsnio 2 dalies nuostatų taikomas 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1348/2000 dėl civilinių arba komercinių bylų teisminių ir neteisminių dokumentų įteikimo valstybėse narėse (OL L 160, p. 37) 19 straipsnis, jeigu vykdydama Reglamentą Nr. 1348/2000 viena valstybė narė kitai valstybei narei turėjo perduoti bylos iškėlimo arba lygiavertį dokumentą.
- 6 Pagal Reglamento „Briuselis I“ 33 straipsnio 1 dalį „[v]ienoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas turi būti pripažintas kitoje valstybėje narėje nereikalaujant pradėti kokio nors specialaus proceso“.
- 7 Šio reglamento 34 straipsnio 2 punkte nustatyta, kad sprendimas nėra pripažįstamas, „jei jis buvo priimtas atsakovui nedalyvaujant procese ir jei atsakovas neturėjo galimybės laiku ir tinkamu būdu gauti bylos iškėlimo arba lygiavertio dokumento, kad galėtų susitarti dėl savo gynybos, išskyrus jei atsakovas nepradėjo proceso siekdamas apskusti tokį sprendimą, kai tai jam buvo įmanoma padaryti“.
- 8 Šio reglamento 35 straipsnis suformuluotas taip:
- „1. Be to, sprendimas nėra pripažįstamas, jei jis prieštarauja II skyriaus 3, 4 ar 6 skirsniams, arba 72 straipsnyje numatytu atveju.
2. Nagrinėdamas [nagrinėdami] pirmiau minėtoje dalyje numatytus jurisdikcijos pagrindus, prašomas teismas ar kompetentinga institucija yra įpareigotas kilmės valstybės narės teismo faktų aiškinimu [yra saistomi nustatytų faktų, kuriais kilmės valstybės narės teismas grindė savo jurisdikciją].
3. Priklausomai nuo [nepažeidžiant] 1 dalies, kilmės valstybės narės teismo jurisdikcija gali nebūti [negali būti] peržiūrima. 34 straipsnio 1 punkte minimas viešosios tvarkos kriterijus negali būti taikomas taisyklėms dėl jurisdikcijos.“
- 9 Reglamento „Briuselis I“ 38 straipsnio 1 dalyje numatyta:
- „Valstybėje narėje priimtas ir joje turintis būti vykdomas teismo sprendimas vykdomas kitoje valstybėje narėje, kai suinteresuotos šalies prašymu jis buvo paskelbtas vykdytinu toje kitoje valstybėje narėje.“
- 10 Šio reglamento 45 straipsnyje nustatyta:
- „1. Teismas, kuriam pateikiamas 43 arba 44 straipsnyje nurodytas skundas, vykdymo reikalavimą atmets arba patenkina [gali atsisakyti paskelbti teismo sprendimą vykdytinu arba tokį paskelbimą panaikinti] tik esant vienai iš priežasčių, nustatytų 34 ir 35 straipsniuose. Teismas nutartį priima iš karto.

2. Užsienio teismo priimtas sprendimas iš esmės negali būti peržiūrimas jokiais aplinkybėmis.“

Reglamentas Nr. 1393/2007

11 Reglamento Nr. 1393/2007 6, 7 ir 12 konstatuojamosiose dalyse teigiama:

„(6) Veiksminga ir operatyvi civilinių bylų nagrinėjimo tvarka reiškia, kad teisminių ir neteisminių dokumentų perdavimas tarp valstybių narių paskirtų vietos institucijų turi būti atliekamas tiesiogiai ir greitomis priemonėmis. Valstybės narės gali pranešti apie savo ketinimą paskirti tik vieną perduodančiąją arba gaunančiąją agentūrą ar vieną abi šias funkcijas atliekančią agentūrą penkerių metų kadencijai. Ši kadencija gali būti pratęsiama kas penkeri metai.

(7) Greitam dokumentų perdavimui užtikrinti gali būti naudojamos visos atitinkamos priemonės, jeigu laikomasi tam tikrų sąlygų, reikalaujančių, kad gautas dokumentas būtų įskaitomas ir patikimas. Perdavimo saugumui užtikrinti reikia, kad dokumentas būtų perduodamas kartu su tipine forma, užpildyta vietos, kurioje jis turi būti įteiktas, oficialia kalba arba viena iš oficialių kalbų, ar kita atitinkamai valstybei narei priimtina kalba.

<...>

(12) Gaunančioji agentūra, naudodama tipinę formą, turėtų raštu informuoti adresatą, kad jis gali atsisakyti priimti įteikiamą dokumentą arba gražinti jį gaunančiajai agentūrai per vieną savaitę, jeigu šis dokumentas parengtas jam nesuprantama arba ne oficialia tos įteikimo vietos kalba ar viena iš oficialių kalbų. Ši taisyklė turėtų būti taikoma ir vėliau, kai dokumentas įteikiamas kartą jau atsisakiusiam jį priimti adresatui. Šios taisyklės dėl atsakymo turėtų būti taikomos ir tais atvejais, kai dokumentą įteikia diplomatinė ir konsulinė įstaigų darbuotojai, dokumentas įteikiamas paštu arba tiesiogiai. Reikėtų nustatyti, kad galima patikslinti atsisakytą dokumentą, adresatui įteikiant dokumento vertimą.“

12 Šio reglamento 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Šis reglamentas taikomas nagrinėjant civilines ir komercines bylas, kai teisminis arba neteisminis dokumentas turi būti perduodamas iš vienos valstybės narės į kitą, kad būtų joje įteiktas. Jis netaikomas visų pirma mokesčiniams, muitų ar administraciniams klausimams arba valstybės atsakomybei už veiksmus ir neveikimą įgyvendinant valstybės valdžią (*acta iure imperii*).

2. Šis reglamentas netaikomas, jeigu nežinomas asmens, kuriam turi būti įteikti dokumentai, adresas.

<...>“

13 Šio reglamento 19 straipsnio 4 dalyje numatyta:

„Jeigu pagal šio reglamento nuostatas kitai valstybei narei turėjo būti perduotas šaukimas į teismą ar kitas lygiavertis dokumentas įteikimui ir teismo sprendimas buvo priimtas į teismą neatvykusio atsakovo nenaudai, teisėjas turi teisę atleisti atsakovą nuo teismo sprendimo apskundimo termino pasibaigimo pasekmių, jei įvykdomos šios sąlygos:

- a) atsakovas ne dėl savo kaltės per vėlavimą sužinojo apie dokumentą ir neturėjo pakankamai laiko pasiruošti gynybai, arba per vėlavimą sužinojo apie teismo sprendimą, kad suspėtų jį apskųsti; ir
- b) atsakovas pateikė *prima facie* gynybos argumentų bylos nagrinėjimui iš esmės [atsakovo argumentai *prima facie* neatrodo visiškai nepagrįsti].

Prašymas dėl minėto atleidimo turi būti pateiktas per pagrįstą laikotarpį po to, kai atsakovas sužino apie teismo sprendimą.

Kiekviena valstybė narė pagal 23 straipsnio 1 dalį gali paskelbti, kad toks prašymas nebus nagrinėjamas, jeigu jis pateikiamas pasibaigus terminui, kurį ji turi nurodyti pranešime ir kuris jokių būdu neturi būti trumpesnis kaip vieneri metai nuo teismo sprendimo priėmimo dienos.“

- 14 Pagal Reglamento Nr. 1393/2007 23 straipsnio 1 dalį „[v]alstybės narės pateikia Komisijai 2, 3, 4, 10, 11, 13, 15 ir 19 straipsniuose nurodytą informaciją. <...>“
- 15 Vadovaudamasi minėto 23 straipsnio 1 dalimi Prancūzijos Respublika savo pranešime nurodė, kad galimam atsakovo prašymui atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių nustatomas vienu metų terminas, skaičiuojamas nuo sprendimo paskelbimo dienos.

Prancūzijos teisė

- 16 *Code de procédure civile* (Civilinio proceso kodeksas), iš dalies pakeisto *Décret n°2011-1043, du 1er septembre 2011, relatif aux mesures conservatoires prises après l'ouverture d'une succession et à la procédure en la forme des référés* (2011 m. rugsėjo 1 d. Dekretas Nr. 2011-1043 dėl apsaugos priemonių, priimtų atsiradus palikimui, ir dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo) (JORF, 2011 m. rugsėjo 2 d., p. 14884) (toliau – CPC), 540 straipsnyje nustatyta:

„Jei teismo sprendimas buvo priimtas už akių arba laikomas priimtas dalyvaujant atsakovui, teismas gali atleisti atsakovą nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių, jeigu atsakovas ne dėl savo kaltės pakankamai iš anksto nesužinojo apie teismo sprendimą, kad galėtų jį apskųsti, arba neturėjo galimybės imtis veiksmų.

Prašymas atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių teikiamas jurisdikciją nagrinėti prieštaravimą ar apeliacinį skundą turinčio teismo pirmininkui. Prašymas pirmininkui pateikiamas tokia pačia tvarka kaip ir prašymas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo.

Prašymas yra priimtinas tol, kol baigiasi dviejų mėnesių terminas, skaičiuojamas nuo dienos, kai asmeniui buvo įteiktas pirmasis dokumentas, o jeigu toks dokumentas nebuvo įteiktas, nuo pirmos vykdymo priemonės, kuria skolininkui uždrausta visiškai ar iš dalies disponuoti savo turtu, taikymo dienos.

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 17 Per pirmąją procedūrą jurisdikciją turinčiame Lenkijos teisme E. Lebek prašė pripažinti ir įvykdyti 2010 m. balandžio 8 d. *Tribunal de grande instance de Paris* (Paryžiaus apygardos teismas, Prancūzija) sprendimą, kuriuo iš J. Domino priteista jam kas mėnesį mokėti 300 EUR dydžio alimentus.
- 18 Kaip nurodyta sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, atsakovui J. Domino nebuvo įteiktas *Tribunal de grande instance de Paris* (Paryžiaus apygardos teismas) bylos iškėlimo dokumentas, nes ieškovas E. Lebek nurodė neteisingą atsakovo adresą Paryžiuje; nuo 1996 m. pastarasis gyvena Lenkijoje. Kadangi J. Domino nežinojo apie nagrinėjamą bylą, jis negalėjo apsiginti.

- 19 Apie šio Prancūzijos teismo priimtą sprendimą J. Domino sužinojo tik 2011 m. liepos mėn., t. y. praėjus daugiau nei metams po šio sprendimo paskelbimo, kai nagrinėdamas iškeltą bylą *Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze* (Jelenios Guros apygardos teismas, Lenkija) jam įteikė patvirtintas *Tribunal de grande instance de Paris* (Paryžiaus apygardos teismas) sprendimo ir E. Lebek prašymo pripažinti šį sprendimą vykdytinu kopijas.
- 20 Nutartimis, kurias 2011 m. lapkričio 23 d. ir 2012 m. sausio 31 d. atitinkamai priėmė *Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze* (Jelenios Guros apygardos teismas) ir *Sąd Apelacyjny we Wrocławiu* (Vroclavo apeliacinis teismas, Lenkija), šie teismai atmetė E. Lebek prašymą, motyvuodami tuo, kad J. Domino nebuvo užtikrinta teisė į gynybą, nes apie *Tribunal de grande instance de Paris* (Paryžiaus apygardos teismas) sprendimą jis sužinojo tada, kai jau nebegalėjo jo apskūsti įprasta tvarka.
- 21 Vėliau E. Lebek antrą kartą kreipėsi į *Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze* (Jelenios Guros apygardos teismas) ir pateikė skundą, kurio dalykas sutapo su anksčiau atmesto prašymo dalyku, tačiau jame buvo nurodytos naujos faktinės aplinkybės, būtent tai, kad *Tribunal de grande instance de Paris* (Paryžiaus apygardos teismas) sprendimo dokumentai atsakovui įteikti 2012 m. gegužės 17 ir 31 d., vadovaujantis Reglamento Nr. 1393/2007 nuostatomis. Šie dokumentai buvo susiję tiek su minėtu sprendimu, tiek su atsakovui skirtomis instrukcijomis, nurodant, be kita ko, CPC 540 straipsnio nuostatas. Pagal šias instrukcijas per du mėnesius nuo atitinkamo sprendimo įteikimo dienos atsakovas galėjo pateikti prašymą atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių.
- 22 2012 m. gruodžio 14 d. sprendimu konstatavęs, kad atsakovas tokio prašymo nepateikė per nustatytą terminą, *Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze* (Jelenios Guros apygardos teismas) patenkino antrąjį E. Lebek prašymą ir pripažino, kad teisė į gynybą buvo užtikrinta ir kad *Tribunal de grande instance de Paris* (Paryžiaus apygardos teismas) sprendimas vykdytinas Lenkijoje.
- 23 2013 m. gegužės 27 d. *Sąd Apelacyjny we Wrocławiu* (Vroclavo apeliacinis teismas), išnagrinėjęs J. Domino pateiktą apeliacinį skundą, priėmė sprendimą, kuriuo pakeitė skundžiamą sprendimą ir atmetė prašymą dėl pripažinimo, motyvuodamas tuo, jog Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punktą reikia aiškinti taip, kad paprasta galimybė pateikti prašymą atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių nereiškia, jog buvo sudarytos realios galimybės apskūsti *Tribunal de grande instance de Paris* (Paryžiaus apygardos teismas) sprendimą, nes toks skundas iš esmės priklauso nuo išankstinio teigiamo Prancūzijos teismo sprendimo dėl tokio prašymo atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių.
- 24 E. Lebek pateikė *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija) kasacinį skundą dėl šio *Sąd Apelacyjny we Wrocławiu* (Vroclavo apeliacinis teismas) sprendimo.
- 25 *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) vertinimu, atsižvelgiant į tai, kad atsakovas turėjo galimybę atitinkamo sprendimo kilmės valstybėje pateikti prašymą atnaujinti šio sprendimo apskundimo terminą, jis negali remtis atsisakymo pripažinti šį sprendimą vykdytinu pagrindais, nurodytais Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punkte.
- 26 Šis teismas mano, kad Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punkte vartojama sąvoka „skundas“ turėtų būti aiškinama plačiai, atsižvelgiant į tai, kad šios nuostatos *ratio legis* yra apsaugoti atsakovą tuo atveju, kai jo nenaudai priimamas sprendimas, nors jam nebuvo įteiktas bylos iškėlimo dokumentas. Tokia apsauga užtikrinama ir tuomet, kai galima pateikti prašymą atnaujinti apskundimo terminą.
- 27 Jis taip pat primena, kad pagal Reglamento Nr. 1393/2007 19 straipsnio 4 dalį ir 23 straipsnio 1 dalį Prancūzijoje prašymas atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių laikomas priimtiniu, jei yra pateikiamas per vienus metus, skaičiuojant nuo atitinkamo sprendimo paskelbimo dienos.

- 28 Darytina išvada, kad jei šio reglamento 19 straipsnio 4 dalį reikėtų aiškinti taip, kad pagal ją draudžiama taikyti tokias nacionalinės teisės nuostatas, koks yra CPC 540 straipsnis, kuriomis reglamentuojamas apskundimo termino atnaujinimo klausimas, tai reikštų, kad, pasibaigus vienų metų terminui, atsakovas nebeturėtų teisės pateikti prašymo atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių, vadinasi, jis nebegalėtų pateikti skundo, kaip tai suprantama pagal Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punkto paskutinį sakinį.
- 29 Vis dėlto *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) mano, kad Reglamento Nr. 1393/2007 19 straipsnio 4 dalis nėra tokio išimtinio pobūdžio ir kad pagal ją nedraudžiama taikyti nacionalinės teisės nuostatų, reglamentuojančių termino atnaujinimą. Šia nuostata nustatomas tik minimalus teismo procese nedalyvavusio atsakovo, kuriam nebuvo įteiktas šaukimas, apsaugos lygis, paliekant valstybėms narėms galimybę taikyti palankesnes nuostatas.
- 30 Šiomis aplinkybėmis *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punktą reikia aiškinti taip, kad jame apibrėžta galimybė apskusti sprendimą apima ir tokį atvejį, kai skundą galima paduoti per nacionalinėje teisėje nustatytą terminą, taip pat tokį atvejį, kai šis terminas jau yra pasibaigęs, tačiau įmanoma pateikti prašymą atleisti nuo šio termino praleidimo pasekmių, o vėliau, kai šis prašymas patenkinamas, paduoti atitinkamą skundą?
2. Ar Reglamento Nr. 1393/2007 19 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją draudžiama taikyti nacionalinės teisės nuostatas, reglamentuojančias galimybę atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių, o gal taip, kad atsakovas gali pasirinkti – paduoti minėtoje nuostatoje numatytą prašymą ar pasinaudoti atitinkama nacionalinėje teisėje numatyta procedūra?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 31 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punkte vartojama sąvoka „skundas“ turi būti aiškinama taip, kad ji taip pat apima prašymą atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių, kai pasibaigia terminas pateikti skundą įprasta tvarka.
- 32 Šiuo klausimu būtina priminti, kad, siekiant kuo geriau užtikrinti valstybių narių ir suinteresuotųjų asmenų lygybę ir vienodas iš Reglamento „Briuselis I“ kylančias teises ir pareigas, sąvokos „skundas“, kaip ji suprantama pagal šio reglamento 34 straipsnio 2 punktą, negalima aiškinti kaip paprastos nuorodos į vienos ar kitos atitinkamos valstybės vidaus teisę. Šią sąvoką reikia laikyti autonomiška sąvoka, kurią būtina aiškinti visų pirma atsižvelgiant į šio reglamento tikslus (šiuo klausimu žr. 2009 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Apostolides*, C-420/07, EU:C:2009:271, 41 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 33 Kalbant apie šiuo reglamentu siekiamus tikslus, iš 2, 6, 16 ir 17 konstatuojamųjų dalių matyti, kad juo siekiama įgyvendinti laisvą valstybėse narėse priimtų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose judėjimą supaprastinant formalumus tam, kad būtų užtikrintas greitas ir paprastas jų pripažinimas ir vykdymas.

- 34 Vis dėlto, kaip Teisingumo Teismas yra nusprendęs dėl 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32, toliau – Briuselio konvencija) 27 straipsnio 2 punkto, toks tikslas nebus pasiektas, jeigu koku nors būdu bus susilpninta teisė į gynybą (2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *ASML*, C-283/05, EU:C:2006:787, 24 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 35 Be to, kaip matyti iš Reglamento „Briuselis I“ 18 konstatuojamosios dalies, teisės į gynybą paisymas reiškia, kad prireikus atsakovas gali rungtyniškame procese apskusti teismo sprendimo paskelbimą vykdytinu, jeigu mano, kad yra bent vienas sprendimo nevykdymo pagrindas.
- 36 Šiuo atžvilgiu iš Reglamento „Briuselis I“ 16–18 konstatuojamųjų dalių matyti, kad jame nustatyta sprendimo pripažinimo arba vykdymo apskundimo sistema siekiama įtvirtinti teisingą pusiausvyrą tarp tarpusavio pasitikėjimo vykdančią teisingumą Sąjungoje, kuris pateisina iš esmės automatišką valstybėje narėje priimtų teismo sprendimų pripažinimą ir paskelbimą visiškai vykdytinais, ir gynybos teisių paisymo, o tai reiškia, kad atsakovas prireikus gali pateikti skundą dėl teismo sprendimo pripažinimo vykdytinu, kuris turi būti nagrinėjamas rungtyniškame procese, jeigu mano, kad yra bent vienas sprendimo nevykdymo pagrindas (2009 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Apostolides*, C-420/07, EU:C:2009:271, 73 punktą).
- 37 Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad tokios pagrindinės teisės, kokios yra teisės į gynybą, kurios kyla iš teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, nėra absoliučios ir joms gali būti taikomi apribojimai. Tačiau tokie apribojimai turi faktiškai atitikti aptariama priemone siekiamus bendrojo intereso tikslus ir siekiamo tikslo atžvilgiu netapti neproporcingu šių teisių pažeidimu (šiuo klausimu žr. 2011 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Hypoteční banka*, C-327/10, EU:C:2011:745, 50 punktą).
- 38 Kalbant apie Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punktą, reikia priminti, kad, kitaip nei pagal Briuselio konvencijos 27 straipsnio 2 punktą, pagal jį reikalaujama ne būtina tinkamai įteikti bylos iškėlimo dokumentą, bet veiksmingai užtikrinti teisę į gynybą (žr. 2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *ASML*, C-283/05, EU:C:2006:787, 20 punktą).
- 39 Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punktu, į kurį daroma nuoroda šio reglamento 45 straipsnio 1 dalyje, siekiama užtikrinti teismo posėdyje nedalyvavusio atsakovo teisių paisymą per sprendimo priėmimo valstybėje narėje pradėtą procedūrą, taikant dvigubos kontrolės sistemą. Pagal šią sistemą skundą gavęs sprendimo vykdymo valstybės narės teismas privalo atsisakyti vykdyti užsienio teismo už akių priimtą sprendimą arba panaikinti tokį atsisakymą, jei bylos iškėlimo arba lygiavertis dokumentas nebuvo įteiktas teismo procese nedalyvavusiam atsakovui arba apie jį jam nebuvo pranešta per tinkamą laiką ir tokiu būdu, kad galėtų gintis, nebent jis nepateikė skundo dėl šio sprendimo jo priėmimo valstybės narės teismui, nors turėjo galimybę tai padaryti (2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimas *Trade Agency*, C-619/10, EU:C:2012:531, 32 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 40 Vis dėlto Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punktas nereiškia, kad atsakovas turi imtis naujų veiksmų, peržengiančių paprasto rūpestingumo ginant savo teises ribas, pavyzdžiui, susipažinti su kitoje valstybėje narėje priimto sprendimo turiniu (2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *ASML*, C-283/05, EU:C:2006:787, 39 punktą).
- 41 Vadinasi, tam, kad būtų galima manyti, jog teismo procese nedalyvavęs atsakovas galėjo, kaip tai suprantama pagal Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punktą, apskusti už akių jo atžvilgiu priimtą sprendimą, jam turėjo būti žinomas šio sprendimo turinys, o tai reiškia, kad šis sprendimas jam turėjo būti įteiktas (2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *ASML*, C-283/05, EU:C:2006:787, 40 punktą).
- 42 Konkrečiai kalbant apie prašymą atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių, reikia pažymėti, kad tokiu prašymu siekiama atkurti atsakovo teisę pareikšti ieškinį teisme po to, kai pasibaigė pagal įstatymą nustatytas terminas, per kurį jis galėjo pasinaudoti šia teise.

- 43 Taigi tokiu prašymu, kaip ir suteikta galimybė pareikšti ieškinį įprasta tvarka, siekiama užtikrinti veiksmingą teismo procese nedalyvavusių atsakovų teisės į gynybą paisymą.
- 44 Vis dėlto pagal Reglamento Nr. 1393/2007 19 straipsnio 4 dalį prašymo atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių pateikimas suponuoja tai, jog atsakovas ne dėl savo kaltės per vėlai sužinojo apie atitinkamą dokumentą, kad suspėtų jį apskusti, ir kad jo nurodyti pagrindai neatrodo nepagrįsti. Šis prašymas, be kita ko, turi būti pateiktas per pagrįstą laikotarpį.
- 45 Jeigu Reglamento Nr. 1393/2007 19 straipsnio 4 dalies sąlygos yra tenkinamos, atsakovas dar turi galimybę prašyti atkurti jo teisę pareikšti skundą įprasta tvarka, todėl neturi būti laikoma, kad jis nebegali veiksmingai pasinaudoti teise į gynybą. Šiomis aplinkybėmis prašymo atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių pateikimas neturi būti laikomas nauju teismo procese nedalyvavusio atsakovo veiksmu, peržengiančiu paprasto rūpestingumo ginant savo teises ribas.
- 46 Atsižvelgiant į tai, kad atsakovas nepasinaudojo teise prašyti atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių, nors tokią galimybę turėjo, ir kad yra tenkinamos šio sprendimo 44 punkte minimos sąlygos, pagal Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punktą negalima atsisakyti pripažinti už akių jo atžvilgiu priimto sprendimo.
- 47 Vis dėlto, už akių priimtas sprendimas neturi būti pripažįstamas, jeigu ne dėl savo kaltės teismo procese nedalyvavęs atsakovas pateikė prašymą atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių, o šis buvo atmestas, nepaisant to, kad tenkinamos Reglamento Nr. 1393/2007 19 straipsnio 4 dalies sąlygos.
- 48 Tokia išvada gali garantuoti, kad bus paisoma teisės į teisingą bylos nagrinėjimą ir užtikrinama tinkama pusiausvyra, tarp, viena vertus, būtinybės užtikrinti, kad vienoje valstybėje narėje priimti sprendimai bus iš esmės automatiškai pripažinti ir paskelbti vykdytiniais kitoje valstybėje narėje, ir, kita vertus, teisės į gynybą paisymo.
- 49 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Reglamento „Briuselis I“ 34 straipsnio 2 punkte vartojamą sąvoką „skundas“ reikia aiškinti taip, kad ji apima ir prašymą atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių, kai terminas pateikti skundą įprasta tvarka yra pasibaigęs.

Dėl antrojo klausimo

- 50 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Reglamento Nr. 1393/2007 19 straipsnio 4 dalies paskutinė pastraipa turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama taikyti nacionalinės teisės nuostatas, reglamentuojančias prašymų atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių pateikimo tvarką, jeigu tokie prašymai pateikiami pasibaigus valstybės narės pranešime, į kurį šioje nuostatoje daroma nuoroda, nustatytam terminui.
- 51 Visų pirma reikia priminti, kad pagal SESV 288 straipsnio antrą pastraipą reglamentas yra visuotiniai taikomas Sąjungos teisės aktas, privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse. Todėl dėl savo paties pobūdžio ir vietos Sąjungos teisės šaltinių sistemoje jis veikia iš karto ir gali suteikti teises fiziniams asmenims, kurias nacionaliniai teismai privalo ginti (2011 m. liepos 14 d. Sprendimo *Bureau national interprofessionnel du Cognac*, C-4/10 ir C-27/10, EU:C:2011:484, 40 punktas ir 2013 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Abdullahi*, C-394/12, EU:C:2013:813, 48 punktas).
- 52 Šiuo klausimu reglamento formos pasirinkimas patvirtina svarbą, kurią Sąjungos teisės aktų leidėjas teikia galimybei tiesiogiai ir vienodai taikyti Reglamento Nr. 1393/2007 nuostatas (pagal analogiją žr. 2005 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Leffler*, C-443/03, EU:C:2005:665, 46 punktą ir 2009 m. birželio 25 d. Sprendimo *Roda Golf & Beach Resort*, C-14/08, EU:C:2009:395, 49 punktą).

- 53 Pagal Reglamento Nr. 1393/2007 19 straipsnio 4 dalies paskutinę pastraipą kiekvienai valstybei narei suteikiama teisė pagal šio reglamento 23 straipsnio 1 dalį patikslinti, kad toks prašymas atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių nebus nagrinėjamas, jeigu bus pateiktas praėjus jos pranešime nurodytam terminui, kuris bet kuriuo atveju negali būti trumpesnis nei vieni metai, skaičiuojant nuo sprendimo paskelbimo dienos.
- 54 Nagrinėjamu atveju Prancūzijos Respublika pasinaudojo šio 19 straipsnio 4 dalyje numatyta galimybe ir savo pranešime nurodė, kad prašymas atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių yra nepriimtinas, jeigu pateikiamas pasibaigus vienų metų terminui, skaičiuojant nuo skundžiamo sprendimo paskelbimo dienos.
- 55 Be to, pagal nusistovėjusią teismo praktiką senaties terminai apskritai atlieka teisinio saugumo užtikrinimo funkciją (2010 m. spalio 28 d. Sprendimo *SGS Belgium ir kt.*, C-367/09, EU:C:2010:648, 68 punktą ir 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Q-Beef ir Bosschaert*, C-89/10 ir C-96/10, EU:C:2011:555, 42 punktą).
- 56 Taigi pagrindinėje byloje neginčijama, kad J. Domino apie *Tribunal de grande instance de Paris* (Paryžiaus apygardos teismas) sprendimą sužinojo tik 2011 m. liepos mėn., kai jau buvo pasibaigęs vienų metų terminas, skaičiuojamas nuo šio sprendimo paskelbimo dienos.
- 57 Todėl teisinio saugumo principui ir privalomąją galią turintiems Sąjungos reglamentams prieštarautų toks Reglamento Nr. 1393/2007 19 straipsnio 4 dalies aiškinimas, pagal kurį prašymas atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių dar gali būti pateiktas per nacionalinėje teisėje numatytą terminą, net jei toks prašymas nebėra priimtinas pagal privalomai ir tiesiogiai taikomą šio reglamento nuostatą.
- 58 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, į antrąją klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1393/2007 19 straipsnio 4 dalies paskutinė pastraipa turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama taikyti nacionalinės teisės nuostatas, reglamentuojančias prašymų atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių pateikimo tvarką, jeigu tokie prašymai pateikiami pasibaigus valstybės narės pranešime, į kurį šioje nuostatoje daroma nuoroda, nustatytam terminui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 59 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 34 straipsnio 2 punkte vartojamą sąvoką „skundas“ reikia aiškinti taip, kad ji apima ir prašymą atleisti nuo apskundimo termino praleidimo pasekmių, kai terminas pateikti skundą įprasta tvarka yra pasibaigęs.**
- 2. 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse („dokumentų įteikimas“) ir panaikinančio Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1348/2000 19 straipsnio 4 dalies paskutinę pastraipą reikia aiškinti taip, kad pagal ją draudžiama taikyti nacionalinės teisės nuostatas, reglamentuojančias prašymų atleisti nuo**

apskundimo termino praleidimo pasekmių pateikimo tvarką, jeigu tokie prašymai pateikiami pasibaigus valstybės narės pranešime, į kurį šioje nuostatoje daroma nuoroda, nustatytam terminui.

Parašai.